

ZNĚLKY

I

Tichý tis nad růží stíny sklání
mezi hrobů ověčené kříže.
Sladké zvuky, ó jen blíže! blíže!!
Slavíka snad líbé klokotání? –

5 Ach tak sladce nezní jeho lkání,
kdo hlas ten uslyší, pujde stíže,
neb jej žel i touha k růži víže
bez nádeje jako milování!

10 Bolesť-li, či slasť mé srdce jímá? –
V růžovém blankytu, hvězdy, rcete,
ty růžemi ověčená Lúno,

zdaž to ona – a jen růže dřímá? –
Či spí ona a jen růže květe? –
„Růže květe!“ Růže jen? – Idúno! –

V hloubi citu kde mám slova vzíti,
 bych pronesl prosbu dosti jemnou? –
 Temnost za mnou, temnost i přede mnou,
 bledý den chce vbrzku mi zajíti! –

5 Jak se stádo labutí chce krýti,
 oblaky plynou před nocí temnou.
 „Pane, pane! pane!! zustaň se mnou!!
 Zustaň se mnou, neb chce večer býti!!!“

10 Darmo! – Lkání mé ho neuprosí. –
 Jakás ruka před umdlelý zrak
 vždy mi staví zoufalství jen číši. –

Sáhnu po ní; – mok ten usta zrosí,
 v ducha tma mi sype mrak a mrak! –
 Hu! jak chladno v noci pusté říši!!

„Vzčel māj! hlubokých muži želů!
 tvou proč ještě bledost kryje tvář?
 V přírodu jdi, – zlatá slunce zář
 růže lícím, poklid vrátí čelu!“

5 Vyjdu v slunce! Nad luhy zkvětlými
 na západu jeho zář se stkvěla;
 i má tvář se v jeho lesku rděla,
 zdobená co růžemi novými.

10 Sklesna v prach, – za sluncem rozstru ruce;
 borů šum, slavíka klokotání
 k němu nesou mojí touhy lkání. –

Konec zdál se blízký mojí muce.
 Zašlo slunce! – – Tma splynula šedá,
 a má tvář jak jindy byla bledá.

Ač má síla neoslábla v boji
proti tobě ještě, bouře litá,
přece bolest v hloubi srdce vrytá
časem budí mutnou touhu dvojí;

5 předně, v nově zkvětlém jaru svojí
aby vnadou růže trnokrytá,
ne již více v čelo mé uvitá,
zdobila leč tichou rakev moji.

Druhá žádost jest to samé přání;
10 by nového jasná slza máje,
až provodí slavíka volání

bledou Lůnu v tichou noční dobu
s sborem hvězdným nad vlastenské háje,
zrosila leč mech jen mého hrobu.

Ještě jednou v mladosti mé kraje
zpět mne vedeš mdlého, slunce zlaté,
v snů mých říši, oné stíny svaté,
kde jsem bloudil, jako dítko hraje.

3 Mrtvo kolem, – pustota jen pouhá,
vše mladosti mé uvadlo kvítí? –
„Bez slunce květ nemá vznik ni žítí,
slunce zašlo a noc byla dlouhá.“

10 Pláči hořce; ó proč, slunce jasné,
an tě sotva mdlý můj zrak uhlídá,
již tvá záře zase mi zahasne!!? –

„Hasne! hasne!“ ohlas odpovídá;
a již tma se kolem rozprostřela;
chtěl jsem kvítí! – noc jen slzy měla.

Tichý jsem co harfa bezestrunná
 zavěšená v kobce otců přešlých;
 tichý, v zásvitu jak světů vzešlých
 nade hroby noc jest stříbrolunná.

5 Však co chová harfa v zpustlém klínu?
 Kdo mi tajné její žaly poví?
 Kdo vyřekne a kdo ustanoví,
 co noc tichá v bledém tají stínu?

10 Větrík vzdechne v harfy lůno duté,
 a ta, ač již strůny žádné nemá,
 zalká zvuky nezapomenuté. –

A noc tichá? – Zraky žalonosné? –
 Šírou zemi kryje slza němá!
 Či ne slza? – snad jen kapky rosné? –

Zašlo slunce za modravé hory,
poslední v oblacích požár plane;
lehký větřík temným lesem vane,
pernaté sen v náruč jímá sbory;

3 vzdálené se v soumrak tratí dvory,
zdá se, svět že v temnu pozustane,
však jen zdá se, vbrzku lůna vstane,
světlem svým osvítí všechny tvory.

10 Vzešly hvězdy v rouchu jasném, zlatém
na vysokém ztmělých nebes trůnu,
předcházejíc kněžnu noci, Lůnu,

spatřily mě na zarostlém hrobě; –
žaly kryji ve srdci rozňatém,
touhou plál jsem po minulé době!

Jest pěvcův osud světem putovati,
kamkoliv dojde, vlast nalezá svou,
všech po nivách zří růže vykvítati,
jimiž ověncí harfu zvučivou.

5 Marně se snaží svět ho sužovati!
Skutkové jeho z Boha záře jsou
seslány na zem tmu osvětlovati!

.

10 Tajemství světů, srdcí ples i hněv
v souzvuku lадném jeho věští zpěv!
Takž na své pouti já tou zpěvu mocí

odkřívám bylý i budoucí čas,
a v srdcí hluboké co dřímá noci,
na světlo vyluzuje harfy hlas.

CESTA Z ČECH

„Ještě ten přejdete les. –
Slunce k večeru se sklání; –
a než, jenž tam zdobí ves,
sejde záře s věžních bání,
5 překročíte českou mez.“

Teď se vrátil, jenž nás ved. –
My však jako laňky skoky,
neb jak spěchá času let,
zrychlili jsme naše kroky,
10 cestou jdouce k lesu vpřed.

Ještě jednou větrík věj
přes luh český v líce vzňaté,
září jasnou v tvář mně lej
ještě v vlasti slunce zlaté;
15 tak. – Teď vlast se dobře měj.

Již jest meze překročená,
nazpět leží česká zem – –

V zříceniny rozvalen
popatř tamto ten hrad starý.
20 V modré roucho zahalen
pod ním stojí lesík jarý,
černá věž z něj strmí ven.

Hle, teď s sluncem zašel den.

Stáda, slyš, jak zvonky zní,
jenž se z pastvy domu vrací.

Slyšels pak harfy stříbrozvuk,
co teď zavzněl z vísky v oudolí,
a pastevců radostný hluk,
co nyní rozléhá se v okolí?

ZPĚV U HROBU
P. JOSEFA JUNGMANNA MLADŠÍHO
(dne 27. prosince 1833)

Tvá pouť je skončená,
ustlánoť lůžko tvé;
umdlelý, zhaslý zrak
zvonu zvuk v bezsenné spání zve; —
5 nad tajný temný klín
noc pustá prostře stín;
však jednou jasný den,
vzbuzený slunce mocí,
tvůj snad zaplaší sen
10 a z hrobových tě zvolá nocí
v světla stán!

POZDNÍ VEČER

Pozdní večer; plamínek se míhá
na krbu, v světlici stíny rodí
v spolku s Lůnou; — — venku hluk se zdvíhá,
mladá chasa hlučné žerty plodí,
5 nebo čas jest, kde se k přástrvě sbíhá. —
Víc a více světlice se plní,
hovor hlučí, kouř se z dýmek vlní;
při stropu ho plamínku zář zlatí.
Starci ještě hlučný hovor vedou,
10 brzo jeden po druhém se tratí
v tmavou kobku; a co dívky předou,
hoši v hlučné hře a smíchu dlí;
mnohý stařec v tichém lůžku spí.

Hojho, slyšte, kteří ještě bdíte,
15 dobrý pozor na má slova dejte,
neslýchané, nové věci zvíte.
Však jak pravím, pilně poslouchejte,
neb jak slova jenom vypustíte,
nikdy víc mně neporozumíte.

Vás však, kteří v kobku vaší tmavou
20 vešli jste a v lůžku tichém spíte,
nad jehožto křížek stkví se hlavou,
neprobudiž smích náš ani lkání!
Tmavou nocí nade vámi jen
25 zavzni moje tiché noční přání:
„Dobrou noc!“ „Tichý sen!“

PROLOG K POUTI KRKONOŠSKÉ

Pozdní večer. Dívky pilně předly,
hoši v kolo k dívčinám si sedli;
plamen z krbu smutně k tomu svítil.
Pocestný uprostřed síně sedí,
5 na něj každý poslouchaje hledí;
mluvil takto; však i taktéž cítil:
„Hojho, slyšte, kteří ještě bdíte,
dobrý pozor na má slova dejte,
neslýchané, nové věci zvíte!
10 Však jak pravím, pilně poslouchejte,
neb jak slova jenom vypustíte,
nikdy víc mně neporozumíte.
Vás však, kteří v kobku vaši tmavou
vešli jste a v lůžku tichém spíte,
15 nad jehožto křížek stkví se hlavou,
neprobudiž smích náš ani lkání!
Tmavou nocí nade vámi jen
zavzni moje tiché noční přání:
dobrou noc! tichý sen!!! –“

PROSLOV

Sklesla tma. Utichly lesní bory,
s sluncem jasným zlatý zašel den,
opanoval všechny země tvory,
zem i širou tichý přikryl sen.
5 Utichlo slavíka klokotání,
ohlas písni při porostlé stráni. –

Po vrchách se honí mlhy šedé,
noční šepot opanuje sad,
zlatí jenom záře lůny bledé
10 hrdosmělý někdy Vyšehrad,
a jak on tam, Vltava kde běží,
pustý tichem svatým krytý leží:

tak i za rok celý ticho svaté
krylo tento Tháliin zde chrám;
15 však aj, znova zavzní strůny zlaté,
nová radost v něm hle vzešla nám;
jako slunce nad hory kdy vstává,
radost novou tento den nám dává.

A hle, jaký cíl zde spojen bývá
20 s radostí, již toto místo dá,
jaký zisk? – a komu zde vyplývá,
nejlépe zajisté každý zná!
Ó by hlas můj zněl co bouře vání:
„Toto slouží chudým k přispívání.“

25 Nemocného trudná souží muka,
nouzí stlačen smutný bolno lká;

30 vaše pomůže mu štedrá ruka,
potěchy mu vaše ruka dá;
srdce vaše nouzí takou hnuté
skončí vbrzku žaly jeho kruté.

Uprostřed četné rodiny chudé
šedý otec na své dítky zří –
„Jaký osud náš as zejtra bude?“
35 taký stesk z uslablých rtů mu zní.
Však hle, volná jemu bez nadání
vaše ruka jest k podporování.

Mé ať jsou vám vděky chudých jmenem,
přijměte, co z hloubí srdce dám,
dobrodinci ctění v městě ctěném.
40 Odplatou však buď vám onen sám,
který praví: „Co jste udělili
nejmenšímu, mně jste učinili.“

TEMNÁ NOCI!

Temná noci! jasná noci!
obě k želu mě budíte; –
temná noc mě v hloubi tiskne,
jasná noc mě k světlu vábí:
5 temné hlubiny se hrozím,
ach a k světlu nelze jíti.

Vy hvězdy jasné, vy hvězdy na výši,
k vám já toužím tam světla ve říši,
ach a jen země je má!
10 Člověkem jsem; než člověk pohyne,
ve své mě lůno zas země uvine,
zajme, promění a v tvářnosti jiné
matka má země zas mě vydá.

Vy hvězdy jasné, vy hvězdy ve výši,
15 k vám budu toužiti světla ve říši,
ach a jen zem bude má!
Ptákem-li vstanu ach jasnému vzduchu,
vzhůru, vzhůru! však v zemi jen ...
zůstanu; sladký tu lidskému sluchu
20 žal můj po světle zavzní prsa má!

Vy hvězdy jasné, vy hvězdy ve výši,
k vám budu toužit zas světla ve říši,
ach a jen zem bude má!
Snad květinou mě k životu navrátí,
25 list můj i květ můj se k světlu obrátí;

darmo, jen země zas tma mě uchvátí,
světla ve stány jíti nedá.
Vy hvězdy jasné, vy hvězdy ve výši!! –

Temná noci! jasná noci!

Obě k želu mne budíte.

Temná noc mne v hloubi tiskne,

jasná noc mě vzhůru vábí;

5 temné hlubiny se hrozím,

ach a k světlu nelze jíti.

Vy hvězdy jasné, vy hvězdy ve výši!

K vám já toužím tam světla ve říši,

ach a jen země je má!

10 Člověkem jsem; než člověk pohyne;

ve své mě lůno zas země přivine,

zajme, promění a v postavě jiné

matka má, země, zas mě vydá!

Vy hvězdy jasné, vy hvězdy ve výši!

15 K vám budu toužiti světla ve říši,

ach a jen zem bude má!

Květinou-li mne životu navrátí,

list můj i květ můj se k světlu obrátí;

však ach, jen země zas tma mne uchvátí,

20 světla ve stány jíti nedá!

Vy hvězdy jasné! – Vy hvězdy ve výši! –

DOBROU NOC!

Dobrou noc, ó lásko! zlatá číše,
naplněná smrtonosnou slastí!
Tvoje krásná, klamuplná říše
nebude již nikdy mojí vlastní!
5 Miloval jsem na noc vzešlé světy –
jasné světy zítřka doplanuly.
Miloval jsem zjara krásné květy –
bujné větry pryč je zavanuly.
A tak vše, co radosti mi neslo,
10 láskou mojí v brzkou zkázu kleslo!

Ještě jednou v mladosti mé kraje
zpět mě vedlo mdlého slunce zlaté;
v snů mých říši, ony stíny svaté,
kde jsem bloudil, jako dítko hraje.
15 Mrtvo kolem – pustota jen pouhá.
„Vše mladosti mé uvadlo kvítí?“
„Bez slunce květ nemá vznik ni žítí;
slunce zašlo a noc byla dlouhá!“

Pláči hořce. „Proč, ó slunce jasné,
20 an tě sotva mdlý můj zrak uhlídá,
již tvá záře zase mi zahasne?!“
„Hasne! hasne!“ ohlas odpovídá;
a již tma se kolem rozprostřela.
Chtěl jsem kvítí – noc jen slzy měla.

25 Teď jsem tichý; harfa bezestrunná
zavěšená v kobce otců přešlých;
tichý, jak v zászvitu světů vzešlých
nade hroby noc je stříbrolunná.
Však co chová harfa v zpustlém klínu?
30 Kdo mi tajné její žely poví? –
Kdo vyřekne a kdo ustanoví,
co noc tichá v bledém tají stínu?

Větrík vzdechne v harfy lúno duté,
a ta, ač již strůny žádné nemá,
35 zalká zvuky nezapomenuté!
Vzplanou noci zraky žalonosné,
šírou zemi kryje slza němá!! –
Či ne slza? – snad jen kapky rosné?

NA PŘÍCHOD KRÁLE

Vyšehrad spal v modrém jitra stínu;
pod ním řekou různé světlo hrálo,
nad ním nebe různě se smálo,
za ním Praha modrým horám v klínu. –
5 Hučí jítrem v modrých horách lesy,
hučí řekou slavně vlny vzdmuté,
šírou vlastí zvonu zvuky duté,
šírou vlastí slavné zvučí plesy:
jenom Praha – Praha ještě dřímá! –
10 Na břehu, viz, bystré u Vltavy,
tré tam postav slavný sen objímá!
Sklonivše své věkobytné hlavy
v bezového keře vonném chladu
spí tak tiše, řeka je kolíbá,
15 větrík, vůně, rosa líce líbá –
pod skalami modra Vyšehradu.
Kdo jsou ony? pravdivost či zdání? –
šerem jitra není k rozeznání.

První se papršlek v modru koupá.
20 Plamenné se perly vzhůru ítí,
jiskra vedle jiskry lesem svítí, –
jasné slunce nad hory vystoupá.
Nade Prahou v bledobledé tváři
slavna hradu oken řad se míhá
25 rudým světlem, – jiskra jiskru stíhá, –
celý kraj v růžové plane záři:
jenom Praha – Praha ještě v stínu!
Však hle, slyš, – co znělo v tichu svatém? –

Zvonů hlas to zvučí z Prahy klínu;
30 slavný zpěv to zavzněl jitrním zlatem:
„Sláva Čechům! Slunce jim vychází!
Pokoj Čechům! Jasný den nastává!
Blaho Čechům! Smutek, žal skonává!
Radost Čechům! Král jich k ním přichází!
35 Slunce Čechů nikdy neuhasne,
Čechů král je Čechů slunce jasné!“

Probudí se z hlubokého snění
tré to postav na břehu Vltavy,
tré to korun zdobí starců hlavy;
40 nad nimi se vznáší Prahy pění.
Vstane první – velkou na postavu
vzhledne slunce – stavec v jaré síle. –
Zlatý pás přepíná roucho bílé,
zlatý vínek bílou zdobí hlavu.
45 K nohoum dlouhou šedivou má bradu,
šedými brvami oči skryté;
jest to strážce pevná Vyšehradu,
starý strážce Prahy stověžitě.
„Sláva Čechům! K uvítání krále
50 dám já základ trůnu – ryzé zlato, –
pevnější té skály, z které vzato,
ač jest vzato Vyšehradu skále!
Ryzé zlato! – zlato skvělobleské:
lásku – věrnost lidu země české!“

55 Stanul druhý – v různém jitra zlatě.
Bílé k zemi splývající vlasy,
bílá brada dávné znala časy;
byl to stavec v lazurovém šatě,

z perlí vínek svítil s jeho hlavy,
60 z perlí pás se kolem šatu vinul,
šatu, jenž co řeka s něho plynul:
byl to strážný duch řeky Vltavy.
Promluvil a hlasy stříbrozvučné
mísily se v ranních větrů vání;
65 umlkly Vltavy vlny hlučné,
jeho hlas byl tiché řeky lkání:
„Blaho Čechům! Krále k uvítání
na ozdobu slavnému ku plesu
z hloubi řeky drahé perly nesu;
70 jasnější to perly nad svítání,
jasnější nad hvězdy u vysosti:
jsou to slzy národu radosti!“

Povstal třetí – rudé roucho plálo
červeněji v slunce žhavé záři;
75 šedá brada kryla starce tváři,
bělo vlasů kolem něho hrálo,
bělo vlasů v rudém roucha stínu.
Hlavy kol se z růží věnec vinul,
v levé ruce štíhlou palmou kynul,
80 v pravé věncem z růží a vavřínu.
Stříbrotkaný plášť bedra ovíval,
rudé roucho pás opínal černý;
bílý lev mu u nohou spočíval:
byl to země české strážce věrný.
85 Tázali se – hluboko ku chvále
strážce země uklonivše hlavy –
strážce Prahy se strážcem Vltavy,
co by on dal k uvítání krále?
On však zdvíhl věnec s palmou řkoucí:
90 „Tyto prosby národu horoucí!“

Vzešla výše slunce tváře,
širá Praha plála v zlatě,
kolem hory v modrém šatě,
středem řeky růžozáře.
95 Zvonů tóny zpěvy zvučné
zněly v řeky hlasy hlučné.
A Vyšehrad hrdý seděl –
co na trůnu – na své skále,
král na syny dolu hleděl. –
100 Z klínu města neustálé
rozlehalo se volání:
hora od hor, stráň od strání
nesly prosby vroucí dále,
nesly dále vroucí přání:
105 „Bože, slyš naše volání!
Bože, zachovej nám krále!!“

NA POPRAVÍŠTI

Noční kolem rozprostřel se klid;
na pahrbku vybledlá se míhá,
an ji polil bledé Lúny svit,
lebka, jenž se nade kolem zdvíhá.
5 Krajina kol tichá, pustá, holá; –
v rybníce jen žába smutně volá.

Odevírá půlnoc hrobů klín,
kol a kolem temné šepotání. –
Nad svým hrobem mnohý nyní stín
10 bloudí semo tam v tichém lkání.
Mnohého teď prolitá se třpýtí
mladá krev, kdy Lúna na ní svítí.

NA POPRAVIŠTI

Noční kolem rozprostřel se klid,
na pahrbku vybledlá se míhá
lebka, jenž se nade kolem zdvíhá;
bledé Lúny oblévá ji svit.
5 Krajina kol pustá, holá, tichá,
v dálce les jen v tajemných snech vzdychá.

Odevírá půlnoc hrobů klín,
kol a kolem temné šepotání. –
Nad svým hrobem mnohý bloudí stín –
10 či ni v chladné zemi nemá stání?
Hle, zář Lúny tiše dolů svítí,
mladá krev kde rozlitá se třpýtí.

DVĚ PÍSNĚ Z CIKÁNŮ

I

V dlouhém poli šumí větrů vání;
jabloň co tam růžobíle zkvítá,
zlaté klasy vše přede mnou sklání,
vše se kloní – nic mě neuvítá.

5 Po březovém háji větry hrají,
vpředu háj ten dub stověký hlídá,
jeho listky cosi šepotají; –
poslouchám – pro mne nic nepovídá.

10 Bublá potok stříbrnými hlasy,
potok, co luh květný obepíná,
jak by dávné vypravoval časy,
přejdu – slyším – mně nic nevzpomíná.

15 Modrý blankyt nade mnou se klene,
po něm větřík oblakami hraje,
dnes je v půlnoc – zjítra na jih žene,
v západ – v východ – – nikdy v moje kraje.

20 Rozplašen můj národ; – bratr bratřím
neznámý; pláčem si cestu krátím,
dvakrát nic, vše jednou jenom spatřím,
věčně dále, – nikdy se nevrátím.

Jeruzalém zpustla – ni místo neznáno,
rozplašen můj národ, potupa mu zlá,
kam hlavu by sklonil, mu místa nedáno;
daleko prach otců, daleko vlast má!

5 Z nespátřené vyhnán! – Palmy na Jordánu,
kde východem slunce hlas hrdliččin zní,
tam vy pozdravujte ode mne neznánu,
jí rcete, že ještě chovám lásku k ní.

10 Má láska šla se mnou – po vysoké hoře,
vyšší té hory, přes kterou jsem šel;
šel jsem přes moře – přes hluboké moře,
hlubší toho moře přenesl jsem žel!

CIZINEC

Cizinec bydlí na pusté skále,
slunce mu sotva zasvítá!
Chlad a mlhy tam panují stále –
květina tam nevykvítá!
5 Studený víchř s kadeřmi pohřává,
zmrtevělý kolem mu svět,
čas ubíhá i opadává
mladosti cizincovy květ.

Jakž možno jen, že si nezoufá?
10 Jak zlomená květina vadne.
Štěstí proň, že v nic nedoufá
než – v klidný růvek v zemi chladné!
Nač také by čekal více?
Vzdálen jest od svých srdcem – myšlenkou –
15 o lásce sen byl jeho milenkou,
on sám zhaslá – jen doutnající svíce!

Zem studená ho skrýje,
kde? – Zda hrob jeho komu znám?
Neoželen tam kdesi shnuje –
20 v hrobě jak v životě – jen sám!
Plakat proň žádný as nebude,
jakž u domácích bývá –
cizinci jen víchř zahude
a někdy v noci sejček zaspívá!

POUTNÍK

Chodec mdlý se k otčině své blíží,
za hory se ukryl slunce svit,
víc a více noc se k zemi níží,
v náruč snu tichého klesá lid,
5 nivy, háje dřímota už tíží –
on však žádný nenalezá klid;
před sebe v noc hledí neustále,
krokem rychlým spěchá dál a dále.

Nad lesy vystoupí lůna bledá,
10 truchlící by utěšila svět,
zabraňuje však jí mlha šedá. –
Mdlý tu chodec patří vpřed a zpět,
kolem sebe známých míst zde hledá,
kolem vysílá toužebný hled –
15 tu aj před ním otčina se zdvíhá,
v šeru mlh však temně jen se míhá.

Jako chodci – takž i mně se děje!
Obraz jakýs před můj vstoupá zrak,
však jen mdle se barva jeho stkvěje;
20 krásy, zdá se, že ho zdobí znak,
ač i touhou srdce mé se chvěje,
nezřím ho v té kráse – šedý mrak
ukrývá jej příšera co bledá
a jej v pravdě poznati mi nedá.

25 Dějin věštyně, dej slunci vzjítí!
Zaplaš mlhy, jež jej kryjí tmou,
by lze bylo v jasnotě jej zřítí!

Na svět celý nad ním povznes svou
pochodeň, jež světy vše osvítí!
30 Ukoj touhu v srdci chovanou,
by ve věčné zapomenutí nekleslo
nadějí živoucích skryté veslo!

Hle, má prosba zdá se vyslyšená,
touha vřelá bude splněná!
35 Kynutím bohyně vyvýšená
slunce budí, prchá mlha zlá,
žalu bouře v prsou utišená;
k světlu procitá i duše má,
slunce vzchází s jasnostkvělou tváří,
40 obraz pálá v růžožhavé záři!

Zjitra kdy se východ zapaluje,
nejprv hory jen se v dálce stkví,
ranní víchr mlhy odvaluje,
doliny však ještě ve tmách spí;
45 víc se svitá – věž už vystupuje,
až pak plné slunce s oblak zří,
aj, tu ves se před očima bělá,
zraku krajina se zjeví celá!

Tak před zraky mými se vyrojí
50 přízrakem směs vzešlých obrazů – a již
zponenáhle díl se k dílu pojí,
vždy živěji postupují blíž,
v celé pravdě až přede mnou stojí! –
Věstkyně, přej, čarovnou tu říš
55 by mé harfce zjevit bylo dáno,
by co sám zřím, též od jiných bylo znáno!

JAROSLAVNA

Za horami vzdálené jest
lampa země, zlaté slunce.
Šerem přes hladinu mořskou
lkály zvony smutným zvukem
5 touhu země po slunéčku!
Růže klonila hlavínku
umírajíc, nejsladší
vůni zahradou vydechši.

Po jezeru tichotíše
10 ploula labuť, bílá labuť.
Bílým táhlým hrdlem jejím
na peruti nočních dechů
vznášela se píseň její
v dálky, v dálky neskončené,
15 poslední labutí píseň!
Nad jezerem na balkónu
v tichou tajuplnou noc
lkála Jaroslavna pláčem řeky,
vinoucí se rozkvětlými luhy.

20 Bělejším nad labutiné hrdlem,
nade růže rtema krásnějšíma,
nejkrásnější linula myšlenka:
„Ó, jak touží srdce mé se vznésti
vzhůru k světlu, které svítí světu!
25 Že pak člověk jest tak vzdálený
od slunce, jenž vzešlo na Golgatě,
jehož jiskrou ztracenou jest svět.

Výš a výše postupovati,
podobnější vezdy býti jemu
a posléze vjedno splynouti
s zřídlem!“

JAKO TROSKA V SVĚTLE BLEDÉM

Jako Troska v světle bledém
vyhlídají mlhy šedem,
temná noc kdy nad ně přišla,
tak, myšlenko, nevyzírej,
5 jiným nermuť blaha zdroje,
vrať se v hloubi, z kteréš vyšla,
tam si moje srdce šírej,
však jen moje – moje – moje –

VŠAK TEN ZÁSVIT RŮŽOJASNÝCH LÍCÍ

Však ten zásvit růžojasných lící
jest jen promyk hvězdy padající;
a jak klesá v černé noci zdroje,
„Dobrou noc!“ můj volá za ním hlas;
5 „mstítelem mým vkrátce bude čas,
zničiv krásu tvou i pouta moje.“

OTEC VZPOMENE RODINĚ

Otec vzpomene rodině:
„Kde dnes as jest?“, však stěží
pomyslí, že již v hlubině
drobné z něj kusy leží.

- 5 Tak letí strážník o skalu,
od skal, do skal, ku skale;
on dolů; my však pomalu
lezeme vzhůru dále.

DUŠE NESMRTELNÁ

Duše nesmrtelná, která bydlíš
v těle mém, ve schránce ve smrtelné,
ustvořené z hlíny; ty, jenž patříš,
co člověka smyslům nelze zřítí,
5 nelze pochopiti smrtelníku,
a poddaným tobě tělem vládneš,
poslední teď zpívati dej den mně,
den, v němž čas pomine, smrti bratr,
hříchu syn hnusného; v kterém ty též,
10 odkudš vyšla, nazpět se navrátíš;
den, v němž slunce zhasnou, světy zajdou;
a tak, jako bylo na počátku,
dříve nežli Bůh byl stvořil zemi,
státí bude všecko prázdné, pusté! –
15 A ty, jenž jsi stvořil ducha mého,
který patříš minulost i nyní,
jehož oko hledí do budoucna,
nestvořený i neobmezený,
jehož konce není a nebude:
20 podporou buď silnou ducha mého.

*

Temná noc pokryla šírou zemi,
nebylo na ní živého tvorů,
v celém kruhu světa smrt jen byla.

Na nebesích jasný kříž teď vyšel,
jako slunce jasný lesk vydával,
25 rozléhal se kol zvuk smutný trouby,

budě těch, jenž dřímali ve hrobách,
rozlehlých po zemi široširé. —

30 Proměněné tělo v prach a popel
opět skleslo po skončeném soudu,
a nebylo více; duše však se
navrátily nazpět, odkud vyšly.
Svět stál co v dnu čtvrtém po stvoření.

*

35 Na nebesích seděl Bůh v své slávě,
nesčíslní kolkolem duchové
zpívali ku slávě jeho písně;
rozléhali hlasové se jejich
v slavném zvuku, jako bouře dálná,
neb co padajících vod hučení;
40 souzvuk světů v kruhu kolujících
hrůzoslavně písně ty provázel.

„Sláva Bohu na nebesích,
jenž vévodí od věčnosti;
jehož slovem vstaly světy,
45 jehož slovem nebe jest.

Nezačatý, neskončený,
neobmezenou vždy vůlí
od stvoření řídil nebe,
od stvoření řídil svět.

50 Milostivý, dobrotivý
klade cíl teď lidské pouti,
jeho slovem klesne nebe,
jeho slovem zajde svět.“

*

55 Duše má, před nadsmyslné zraky
své teď uveď vlast mou v čase tomto;
vymřelá až státi bude Praha,
živého až v ní nebude dechu,
ani člověk ani zvíře žádné.

60 Peruť svou má duše rozepíná,
s vysokého nebe dolu k zemi
davem světů kolujících spěje;
přede mnou i za mnou, po mých stranách,
pode mnou, nade mnou světů množství,
až se v dálce jako mlhy tratí.
65 Složí duše má teď peruť svoji,
na šedivém oblaku spočívá;
pode mnou zem rozložená leží;
papršlkem jsouc jasným osluněná,
před mé zraky vstoupá vlast teď moje.
70 Jako druhdy tmavé lesy stojí,
v dálce modrají se Krkonoši,
kol po rolích obilí se vlní,
noví klasové potichmo šepcí,
květem osypané stojí stromy;
75 kvítí kreje pestře širé luhy,
vonná růže hlavu v větru houpá,
fialka vůni lije přelíbou
z trávy husté, kde ukrytá leží.
Hrčí potůčkové hájem hustým,
80 olšiny se zhlíží ve potůčku,
s Labem Vltava vlast obejmá,
nevěstu stříbrný jako pásek.

Ve vodě však není ryby žádné,
není ptáka v povětří žádného,

85 v olšíně nezní již zpěv slavíka,
nelítá na kvítí včela žádná,
neskotačí brav na lukách bílý,
není člověk, který by ho pásł.
V celé vlasti není zvíře žádné,
90 ani člověk v celé vlasti žádný.

Jaké město před zrak můj teď vstoupá?
Praha jest to? Praha? vlasti hlava?
To jest Praha, ó jak jest změněná;
slavný Vyšehrad zde druhdy stával,
95 tamo hrad královský; přes Vltavu
jiný most před časy vedl cestu; –
a obydlí všecka pustá stojí;
s šumotem kde druhdy dav se vinul,
jest teď ticho, hrůzoslavné ticho. –
100 Ani člověk ani zvíře v městě,
pusto kolem, každé místo prázdné.
Jedenkaždý dům jest otevřený,
nezavřená jest každá světnice;
náradí jak jindy všecko stojí,
105 jak by obyvatel právě odšel,
člověka však nikde, nikde není.
Věže jako dříve k nebi strmí,
ozdobení všickni oltářové,
jak by teď byl kněz dokonal obět,
110 právě teď jak by byli odešli,
jenž se druhdy modlívali v chrámu.

Vymřelé však stojí celé město,
jako pustá hrobka leží Praha,
národu co celého hrob zdá se
115 celá vlasť, positá pestrým kvítím,

s Labem rychlým Vltava šumotná
v souzvuk temný, co rohové lesní,
pějí nad hrobem píseň pohřební.

*

120

Vzhůru nazpět má se duše nese
k nebesům, kde věčný pán vévodí
na vysokém osluněném stolci.

PŘES HVOZD TMAVÝ

Přes hvozd tmavý černé mračno spěje,
tichý dešť kol na osení leje:
slzou nebe zrosen květ se stkví;
nevěsta co krásná země stojí,
5 nebe se s ní v obejmutí spojí;
zlaté slunce skrz dešť na ni zří.

Přejdou mračna, větřík lehký věje,
v olšíně zas slavík líbě pěje,
černý les jen zasmušený dlí;
10 kolem něj se vine mlha šedá,
nad ním míhá se jen záře bledá,
a skrz houští větru lkání zní.

ZELENÝCH NA LUKÁCH

Zelených na lukách tmavého blíž lesa,
při potoku rychlém krásná růže stála,
nad ní truchlovrba klenula své stíny.

Denice když zjitra nade hvozdem plála,
i když slunce jasné již za lesem zašlo:
růže krásná dechy vonné k lesu vála.

MĚSÍC STOJÍ S ZESINALOU TVÁŘÍ

Měsíc stojí s zesinalou tváří
nad zroseným mrtvotichým hájem,
mdle se mladé jedle lesknou v jeho záři,
pookřilé nově vzešlým májem;
5 nad modrými lesy visí mlhy šedé
jako truchloroušky v mrtvokobce,
s těmi mlhy tíhnou stíny šerobledé,
hvězdy tuhnu co světlušky v hrobce.

Jako v temnotách se shluklých chodec brodí,
10 kolem sebe ztuhlou rukou sahá,
teď jej víra silná mocně vpravo vodí,
naděje teď pevná vlevo tahá,
strach a ouzkost teskně jemu prsa zdvíhá,
spěchá více, hlc, snad tam již cíl svůj najde,
15 tam se záře jakás semo támo míhá,
teď tam došel, nic, tu sklesne, zajde.

V brzkém jitru najdeš snad již, temná noci,
se mnou v tmavém hrobě lůžko jedno;
nade mnou pak bdi též, věčné, svatá moci,
20 až mě v chladnou náruč smrti pojme ledno.

Plná Lůna nad porostlou strání,
denice nad mořský vyšlá klín,
slunce, kdy se mezi hory sklání,
krásy tvé jsou stínu jenom stín.

5 Milí dnové, v přečisté radosti
pevné kdy já u víře jsem stál,
krásná víra s mou zašla mladostí,
bez života zůstal Ideál.

10 Přec se touhou k němu srdce souží,
k sobě vábí mrtvý obraz ten;
jako jinoch po milence touží,
zemřelá kdy dřímá věčný sen.

15 Příroda však víc se neusmívá,
první zvíře v ní jest člověk jen,
vpravo, vlevo, všude hrob jen zívá,
nesmrtelnost májový jest sen.

ANIŽ TVŮJ ŽE JSEM

Aniž tvůj že jsem, že lásku mocí dusím?
Ó ne! – jinám vzdy byla touha moje!! –
Mně nestačila krása, láska tvoje:
někdy jsem sice tvůj, však ach! jen že musím.
5 Bych perutí lehkou mohl vzplanouti,
kam touha ždá, co ta noc skládá ve mně,
nedalo by mi dlouho zde stanouti:
nebyl bych tvůj, ba ani celé země.

Měj dobrou noc! má vlasti modrošera!!

Sbor bludic neviditelný

10 Doprovází ticho svaté
temnou noc, i hrůznou noc.
Brzo-li, ó slunce zlaté,
blesků tvých nesmírná moc
odestře zsinalé mraky,
15 jenž tvou krásnou kryjí tvář?
Dej, ať brzo naše zraky
plamenná osvítlí zář! –

Země

Zesinalý, tmavý oblak
skrývá zlatostkvoucí tváře
20 Ideálu krásy nám.

V PŘÍRODĚ JAK VŠE SE JINDY SMÁLO

V přírodě jak vše se jindy smálo,
radosti vše do se mělo znak,
v květu kolem oudolí kdy stálo,
můj kdy bloudil podle řeky zrak;
5 teď však slzy v zraky moje loudí
příroda i hvězdný nebe strop,
s řekou kvílím, tam kdy oko bloudí,
svět se zdá mi býti štěstí hrob.

Přec kdy nad lesem na skále sedím,
10 kolem níž večerní mlha hrá,
do zmodralé dálky smutný hledím,
jak se krásný mně svět tento zdá;
celou zem v svou náruč jmouti toužím,
v večerní stopiti chci se zář;
15 však darmo citem tímto se soužím,
neb kam vzhlednu, tam mně schází tvář.

V SVĚT JSEM VSTOUPIL

V svět jsem vstoupil, doufaje, že dnové
moji vzejdou zlatý jako máj;
jaký mladosti mně slibovali snové,
takový že najdu v světě ráj.
5 Než ach brzo, příliš brzo přešli,
.....
.....
tmavošedá v lůno jala noc.

10 V světlo Lůny kvítko zdvívá vlnadnou
radostně zdá se že hlavu svou;
schnu se, ach, a co slzou chladnou,
rosou noční skropí ruku mou. – –
Zkvětlá růže v kraje své mě víže
čárnou mocí, touhy proletá
15 cit mé srdce; – přistoupiv však blíže,
spatřím, ach, že z hrobu vykvěťá.
Lílic, jejíž jsem za svítání
obdivoval sněhobílou zář,
v noc korunu stříbrobledou sklání
20 k vlhké zemi, i uvadlou tvář.
Hledám lidi, mém jak ve snu žili; –
bez srdce však larvy najdu jcn; –
snové moji, běda! – snové – byli,
jestoty je všecky zničil den.
25 V šířý svět po ráji touhou mroucí
rámě moje rozestíral jsem –
po ráji, – a na prsa horoucí
pouhou, lásky prázdnu tisknu zem.

UMLKNI, POTOKU HLUČNÝ

Umlkni, potoku hlučný,
padající s kolmých skal;
ustaň, ustaň, háji zvučný,
proč můj znovu budíš žal? –

5 V dálce vlna tvá umírá,
v rovinách tvůj usne hlas,
cit, co srdce mé sevírá,
neumrtví žádný čas. –

10 O čem mluvíš? Ó jen o ní!
Kde jest ona? Rci, kde dlí?
V lůno její jen se kloní
rychlý běh tvůj? K ní, jen k ní?

15 Proč mě touha po ní moří? –
Tváří jejích neviděl jsem,
hlasů jejích neslyšel jsem,

přec mé srdce láskou hoří.
O čem mluvíš? Ó jen o ní!
Rci, proč pláčeš? – Ó jen pro ní!

ANIŽ KŘIČTE, ŽE VÁM STAVBU BOŘÍM

Aniž křičte, že vám stavbu bořím,
jenž by sama v krátkém padla čase;
neb kdy základ krysy rozlézají,
celý dům se větrem již kolíbá,
5 jehož krov se k zemi skoupě shýbá,
jakou schránu střechy jeho dají? –
A kdy nové stavení má státi,
zdaliž rádno stavbu zase jinou
na základu u vysokost hnáti,
10 předešlé který byl pádu vinou?
Protož buď i základ vyvržený,
nový základ vložte v zemi plodnou;
na něm nový dům buď založený,
jehož střechy přede bouří škodnou
15 i před parnem denním vás uchrání. –
Kdyby však před stavby ukončením
konec vzala stavba s mojí bděním
(spaní člověk mdlý se neubrání):
pak na místo mistra zesnulého
20 některý z učenců jeho vstane,
ten přikročí v dráze znamenané
k ukončení stavení nového.

HOJ, BYLA NOC!

Hoj, byla noc! Zelené světlo lúny
padalo promykem v zlaté hvězdiček strúny;
a tichou hudbu tu zpívaje vítr vál.
I stál jsem zšílenec na osamělé hoře,
5 pode mnou rovina, zelené jako moře,
a já jsem zšílenec nad tímto mořem stál.

I bil jsem v horu tu, i znělo mé volání:
„Hoj, otče, otče můj! Neslyšíš matky lkání?
Hoj, já zšílenec, proč vchod se neotvírá?“
10 I bil jsem v horu též! Půlnoční přešel čas!
Ta hora? – Bláník je – a nad ní pláče hlas:
„Můj otec neslyší – a matka mi umírá!“

SLUNCE ZAPADLO U VĚČNOSTI MOŘE

Slunce zapadlo u věčnosti moře;
na jeho mohylách žertvy se pálí
v růžovém ohni od hory ku hoře.
Hluboká noc se za sluncem přiválí,
5 hlubší než hrob jeho, hluboké moře.
Ještě papršlek poslední vysvítá,
z blankytu modra to temno zahání;
poslední vzdech to nad námi zakvítá,
slunce to poslední je požehnání.
10 Hasne i hasne, uhasne – umírá –
hrob nade sluncem své brány zavírá.

Truchlivá noc své teď roucho rozvine,
od věže k věži nad Prahou rozvěší;
širé se nebe ve slzy rozplyne,
15 v zármutku veškeré žítí pohyne,
slunce jen! slunce zas Prahu potěší! –
Pustá jsi, Praho, jak smutno je tobě!
Hluboká mlha tvé ňadra teď tíží;
nad tebou hvězdy co lampy ve hrobě,
20 v královu hrobě; a v temnu se plíží
– temně a mdle – zvonu hlas, pláč a lkání:
„Slunce, ó slunce! slyš Prahy volání!“